

Evrim Hikmet Ögüt
evrim.ogut@andante.com.tr

Kentin Yeni Sesleri İstanbul'daki Suriyeli Sokak Müzisyenleri

En az bizler kadar çeşitli, renkli, birbirine benzemez bir toplumdan gelen Suriyeli müzisyenlerin önemli bir kısmı hayatına bu şekilde devam etmek istemiyorsa da geçimini sokak müzisyenliğinden sağlıyor. Çöllerinde kafe, restoran ve turist teknelerinde çalan, kendi albümlerini hazırlayan ve müzik eğitimine Türkiye'de devam eden Suriyeli müzisyenler de var.

Türkiye'deki geniş Suriyeli mülteci nüfusunun hatırı sayılır bir kısmı İstanbul'da ikamet

ediyor. Bu büyük mülteci topluluğu, Suriye'nin farklı bölgelerinden, farklı etnik ve dini kimliklerden, farklı sosyal sınıflardan ve elbette farklı meslek gruplarından çok çeşitli bireyler barındırmakta. Aralarında müzisyenler de var, üstelik çok sayıda. Göç üzerine çalışan bir etnomüzikolog olarak İstanbul'daki Suriyeli müzisyenlerle yürüttüğüm alan çalışmasının akademik bir ilgiyi aştığını belirtmem gerek. Birlikte yaşadığımız ve en azından savaşın sonlanıp da geri dönüşlerin mümkün olacağı güne kadar -hatta belki bir kısmı için sonrasında da- yaşamaya devam edeceğimiz Suriyeli mültecileri tanımak, ön yargıları aşan kişisel bir temas kurmak ve başkalarının kuracağı temasa vesile olmak anlamlı bulduğum bir çaba. Bu nedenle, alandaki deneyimimi kuru bilimsel veriye dönüştürmekten öte, sürecin kendisini paylaşarak bir tanışıklığa aracı olmayı umuyorum.

İstanbul'daki Suriyeli mülteciler nasıl bir çeşitlilik içindeyse, Suriyeli müzisyenler de yaptıkları müzik türünden, icracılık düzeylerine kadar büyük bir çeşitlilik gösteriyorlar. En fazla görünür olanları, Taksim Meydanı ve İstiklal Caddesi'nde sokak müzisyenliği yapan müzisyenler; fakat kafe, restoran ve turist teknelerinde çalan, kendi albümlerini hazırlayan ve müzik eğitimine Türkiye'de devam eden Suriyeli müzisyenler de var.

Suriyeli sokak müzisyenleri

İstanbul sakinleri sokakta, metro duraklarında, vapurlarda müzisyenlerle karşılaşmaya alışkın belki ama Suriyeli müzisyenler için sokak müzisyenliği oldukça yeni ve alışılmadık bir deneyim. Genel anlamıyla Arap kültüründe çalgıcılık ve eğlence müziği çalmak müzisyenlik kategorileri içinde en az makbul olanlar arasında yer alıyor. Bu nedenle Suriye'de, sokakta çalmak, "ayıp" olmanın ötesinde, rastlanmayan bir şey. İstanbul'daysa hayat koşulları ve düzenli

bir iş imkanının yokluğu, Suriyeli müzisyenleri sokak müzisyenliğine yönlendiriyor. İstanbulluların bu konuda ön yargılı olmaması da yürekendirici bir etken. Yine de sokak müzisyenliği yapan Suriyeli müzisyenlerin hemen hiçbiri hayatını bu şekilde geçirmek istemiyor, düzenli bir iş bulabilmeyi umut ediyorlar.

İstanbul'daki Suriyeli sokak müzisyenlerinin bir kısmı Suriye'de profesyonel olarak çalışan, bir kısmı formal müzik eğitimi almış, üniversitede ders vermiş müzisyenler. Aralarında mesleği müzisyenlik olmayanlar da var ama göç deneyimi bireyleri, hayatlarını sürdürmek için ellerindeki tüm kültürel sermayeyi seferber etmeye zorluyor.

Suriyeli müzisyenlerin dinleyicileri arasında İstanbullular gibi, Suriyeliler ve diğer Arap ülkelerinden gelen turistler de var. Repertuvarları Arap coğrafyası için ortak bir belleğe gönderme yapan şarkılardan oluştuğu kadar, bizlerin de bildiği, 70'li yıllarda Türkçe aranjmanları yapılmış Feyruz şarkılarını da içeriyor.

Elbette sokakta dikkat çekecek neşeli şarkıları tercih ediyorlar fakat bazen ülkeden gelen ölüm haberlerine rağmen eğlence müziği yapmanın ağır geldiğini söylüyorlar; böyle durumlarda diğer Suriyeli

dinleyicilerinden özür diliyor, içinde buldukları duruma ilişkin kısa bir açıklama yaparak anlayış gösterilmesini rica ediyorlar. Çevrelerinde Suriyeli dinleyicilerin toplandığı vakitlerde, Filistin ve tüm Arap coğrafyası için sembolleşmiş *Mawtını* (Vatanım) şarkısı gibi, Suriye'deki dramla ve kendi durumlarıyla da özdeşleştirdikleri şarkıları hep birlikte söylüyorlar. Hemen her zaman duygu yüklü bu anlar, tüm dinleyicileri etkisi altına alıyor; bazen göz yaşlarına boğuyor.

Bölgede hakim olan Osmanlı/Türk makam müziği etkisi, hemen hemen tüm Suriyeli müzisyenlerin icra stiline bir biçimde yansırken, Türkiye'deki müzik üretimini yakından takip ettikleri Ortadoğu müzik piyasasının etkilerini görmek de mümkün. Görüştüğüm Suriyeli müzisyenler içinde, özellikle

Suriye'de, sokakta çalmak, "ayıp" olmanın ötesinde, rastlanmayan bir şey. İstanbul'daysa hayat koşulları ve düzenli bir iş imkanının yokluğu, Suriyeli müzisyenleri sokak müzisyenliğine yönlendiriyor.

belli bir icra düzeyine ve müzik bilgisine sahip olan hemen hepsi, Türk müzisyenlerle birlikte çalışmak için son derece istekliler ancak şimdilik bu isteğin aynı ölçüde karşılık bulduğunu söylemek güç. Yine de İstanbul müzik piyasası ve kültürleri açısından bir merkez ve onun müzisyenlere sunabileceği olanaklardan ümitliler.

Suriyeli mültecilere yönelik bakışın epeyce ön yargılı olduğunu söylemek mümkün. En iyi ihtimalle kıt kaynakları ortak çıktıkları için suçlanan mültecileri dışlanmakla kalmıyor, kimi zaman onları ve genel olarak Arap kimliğini tektipleştiren düşmanca bir söylemle karşılaşıyorlar. Oysa yazının başında da belirttiğim gibi, en az bizler kadar çeşitli, renkli, birbirine benzemez bir toplumdun söz ettiğimizi ve yaşadıkları ağır göç deneyiminin sebepsiz olmadığını akılda tutmak gerekiyor.

Müzik, Suriyeli mültecilerle aramızda köprü kurabilecek, birbirimize dokunmamızı sağlayacak bir araç olabilir zira çok sayıdaki gözlemim sonucunda biliyorum ki, Suriyeli müzisyenleri sokakta dinleyen İstanbullular sadece müzikten zevk alıp eşlik etmiyor, ön yargılarından da arınıyorlar. Bir akşamüzerini Taksim Meydanı'ndan İstiklal Caddesi'ne müzikli bir yürüyüşle geçirme ne dersiniz?